

**Statsminister Gro Harlem Brundtland**  
**Tale ved Regjeringens middag for president Vaclav Havel,**  
**Akershus Slott, tirsdag 21. mai 1991.**

Herr President, fru Olga Havlova, mine damer og herrer.

Det er ingen liten utfordring å skulle holde bordtale rettet til en mann som med tyngde har pekt på nødvendigheten av alltid å være mistenksom mot ord. Som intellektuell og opposisjonell under et totalitært regime har De selv fått erfare hvordan ord - som De selv har uttrykt det - kan forvandles til køller man denger andre mennesker med, hvordan ord kan bli instrumenter for undertrykkelse og ensretting.

Samtidig er Deres tilstedeværelse her i kveld, som president for den frie og demokratiske Tsjekkoslovakiske og Slovakiske Føderale Republikk, et sterkt vitnesbyrd om at ordene kan gjenvinne sannhet og mening, at ord også kan ha en skapende og frigjørende kraft. Det er derfor en særlig glede for meg på vegne av den norske Regjering å ønske Dem og fru Havlova og Deres delegasjon hjertelig velkommen hit til Oslo og til Akershus Slott.

Siden "fløyels-revolusjonen" i Tsjekkoslovakia høsten 1989 er De på en spesiell måte blitt et symbol på den grunnleggende omveltning som har funnet sted i vår verdensdel. Samtidig går det i Deres egen gjerning linjer fra dette nye Europa tilbake til de lange tradisjoner i vår felles historie som vi kunne kalle "det andre Europa", det Europa som i århundrer har våget å trosse makten og undertrykkelsen. To navn fra Tsjekkoslovakias egen historie kan stå som representanter for denne tradisjon. Jan Hus, som i standhaftig troskap mot sin egen overbevisning møtte døden på makthavernes bål i 1415. Og Jan Palach, som etter invasjonen i 1968 selv valgte den samme død i protest mot okkuperter og undertrykkere. Siste gang De selv ble fengslet og dømt var det nettopp for å ha hedret minne om Jan Palachs protest. Et ubetydelig offer, kalte De dengang dette frihetstap. Men ikke desto mindre et uttrykk for den kompromissløse motstand. Idag ser vi at motstanden har båret frukt.

De har selv formulert som målsetting for det nye Tsjekkoslovakia å "vende tilbake til Europa". Også i forholdet mellom Norge og Tsjekkoslovakia går det en linje fra Deres besøk her idag til de nære kontakter mellom våre land både før og etter krigen, mellom Tomas og Jan Masaryk og fremtredende norske politikere. Norske kunstnere og forfattere som Edvard Munch og Bjørnstjerne Bjørnson hadde også nær kontakt med Tsjekkoslovakia. På det litterære område har kontaktene vært særlig sterke, og i senere år er det utgitt en rekke bøker og oppført skuespill i Norge av en forfatter ved navn Vaclav Havel.

Herr President,  
Det er nå skapt et kvalitativt nytt grunnlag for forbindelsene

mellom våre to land og folk, basert på tillit og felles interesser.

Vår felles oppgave og utfordring er ikke bare en tilbakevenden. Det er å skape det nye Europa. I dette arbeidet står vi sammen om de grunnleggende verdier som hører til det mest sentrale i vår felles europeiske kulturarv: Frihet og likeverd, rettferdighet og solidaritet, det enkelte menneskes rett til og ansvar for å delta i utformingen av det samfunn vi skal leve i.

Vår utfordring og vårt ansvar er å gi disse ordene mening og konkret innhold, på en slik måte at hvert enkelt menneske kan kjenne igjen seg selv og sin egen situasjon. Vi er kommet langt i Europa. Mye er vunnet. Men mange oppgaver venter.

Vi må videreutvikle all-europeiske samarbeidsformer som kan sikre den nyvunne frihet og gi stabilitet til hele vårt kontinent. Paris-erklæringen er et lovende utgangspunkt, for vi må utnytte de nye muligheter. Sikkerhet og stabilitet er ikke bare spørsmål om å avverge militære trusler. Forpliktende politisk og økonomisk samarbeid og gjensidig avhengighet er sikkerhetens kjerne.

Det er skjedd et oppbrudd i Europa. Europa har vært unaturlig delt etter sikkerhetspolitiske grenser. Grunnlaget er nå lagt for at problemer som hører sammen kan sees og løses i sammenheng. Målet er å gi Europa styrke og kraft til å ta kontroll over sin egen økonomiske, teknologiske og politiske fremtid.

Ikke noe område illustrerer vårt grunnleggende interessefellesskap tydeligere enn vårt felles miljø. De miljøproblemer vi står overfor kan bare løses i fellesskap. Den nye politiske situasjon i Europa gjør det også for første gang mulig å søke bredere felles løsninger og en bærekraftig utvikling. Vi må nå tenke nytt og utradisjonelt for å sikre at tiltak settes inn der de får størst effekt, til beste for vårt felles miljø.

Sammen må vi også løfte blikket utover vår egen del av verden. Europa har et særlig ansvar for de globale utfordringer vi idag står overfor. Flertallet av verdens befolkning lever i fattigdom og ufrihet. En milliard mennesker lever i direkte nød. Vår egen frihet og velstand forplikter. Våre europeiske verdier og idealer forplikter. Vi hevder disse verdiers universelle gyldighet. Det må vi også trekke de praktiske konsekvenser av, og konkret la dem få anvendelse i vårt forhold til en verden som skriker etter rettferdighet og utvikling. Det er rett og slett et spørsmål om å ta våre egne holdninger på alvor

Herr President,

De har selv i en tale skildret hvordan De etter omveltningene i Tsjekkoslovakia med ett følte Dem overrumplet

av friheten og grepet av angst for fremtiden, omtrent som Sisyfos dersom steinen plutselig var blitt liggende på toppen uten å rulle ned igjen. Mentalt uforberedt på at hans verk kunne lykkes, ville han ha følt seg frarøvet selve meningen med livet.

Dette er i sannhet et paradoks. Men Europas historie og europeeres liv handler om paradokser, om foreningen av erfaringer fra fortiden og håp for fremtiden. Selv har De sagt at dette paradoksale liv dypest inne et sted morer Dem. Og mens motsetningene hos mange er kilden til passivitet, har De latt paradoksene være Deres fremste drivkraft. Europas kulturarv er tung å løfte. Men de som har mot til å bære den når langt. De har det mot, Herr President.

La meg foreslå en skål for president Havel og fru Havlova, for Tsjekkoslovakia og Norge, og for det nye Europa.